

'WE WILLEN HÉT BIOBASED CE

Scholieren bezoeken de expositie over de biobased economy. Door hun geboortedatum in te vullen kunnen ze zien hoeveelste aardbewoner ze zijn.

Grensoverschrijdende trainingsfaciliteit in regio Gent-Terneuzen

NTRUM VAN EUROPA WORDEN'

Langs het Kanaal Gent-Terneuzen ontstaat een steeds steviger cluster van biobased industrieën. In de nabije toekomst wordt er een groot tekort aan operators en monteurs verwacht. Het Bio Base Europe Training Center in Terneuzen speelt hierop in door jongeren aan beide kanten van de grens enthousiast te maken voor de (bio)procestechniek en door diverse opleidingen te verzorgen.

Tekst: Igor Znidarsic

Hét Europese centrum voor de *biobased economy*, dat moet het gebied langs het Kanaal Gent-Terneuzen gaan worden. Daarvoor hebben de havenbedrijven van Gent en Zeeland, een aantal bedrijven in de kanaalzone, de Universiteit van Gent, ROC Scalda en Vlaamse en Nederlandse overheden het samenwerkingsproject Bio Base Europe opgericht. Momenteel hebben de bedrijven in de regio nog geen tekort aan technisch personeel. Het percentage jongeren dat voor een technische studie kiest is in Zeeuws-Vlaanderen zelfs hoger dan het landelijk gemiddelde. Toch wordt er in de toekomst, door de uitstroom van babyboomers en doordat Zeeuws-Vlaanderen een krimpg gebied is met over twintig jaar 20 procent minder jongeren, een groot tekort aan operators en monteurs verwacht. De grensoverschrijdende trainingsfaciliteit Bio Base Europe Training Center in Terneuzen, samen met de Pilot Plant in Gent tot stand gekomen dankzij een EU-subsidie voor het stimuleren van interregionale projecten, moet hierin verandering brengen. Het Training Center maakt jongeren aan beide kanten van de grens enthousiast voor de (bio)procestechniek en verzorgt diverse opleidingen. Op de begane grond van het klimaat-

neutrale gebouw in Terneuzen is een permanente expositie over de industriële biotechnologie ingericht. Jongeren tussen 10 en 16 jaar maken er kennis met alle facetten van de biobased economy, van grondstoffschaarste tot het met behulp van micro-organismen uit biomassa halen van bruikbare chemicaliën. De expositie is interactief opgezet, met touchscreens en *serious gaming*. Ook gaan de jongeren zelf aan de slag met het maken van haargel. Voor ze naar Terneuzen afreizen krijgen ze op school een aantal lessen over het thema en maken ze een werkstuk. Sinds de opening een jaar geleden bezochten vierduizend Vlaamse en Nederlandse leerlingen van het basis- en voortgezet onderwijs uit de wijde omgeving de expositie. Mark van Waes, directeur van het Training Center, wijst de jongeren er graag op dat een wachtchef bij een groot chemiebedrijf in de ploegendienst een aanzienlijk inkomen verdient, want hij heeft een gecompliceerd beroep met een grote verantwoordelijkheid, en hij werkt in continudienst, met bijbehorende forse toeslag. Er wordt volgens Van Waes in de (bio)procesindustrie minstens zo goed als in de IT verdiend, of zelfs beter. De stichting Bio Base Europe Training Center is de eigenaar van het klimaatneutrale gebouw. De

bedrijfsvoering is ondergebracht bij een werkmaatschappij, Bio Base Europe Coöperatie, een coöperatie (met uitgesloten aansprakelijkheid) waar diverse bedrijven in de regio lid van zijn, waaronder Yara, Dow, Styron en Cargill, evenals een aantal buitengewone leden, waaronder een regionale werkgeverskoepel. De ambitie is dat alle grote industrieën in de regio (twaalf tot vijftien) lid worden.

Vorkheftruck

Behalve jongeren enthousiasmeren voor een baan in de (biobased) procestechniek, leidt het Training Center ook volwassenen op en schoolt werkzoekenden om tot procesoperator. Aanvankelijk was het plan om alleen biobased opleidingen te gaan verzorgen. "De bedrijven die we benaderden vonden dat wel interessant," vertelt Van Waes, "maar ze zeiden: 'Als je echt iets voor ons wilt betekenen, moet je een breder pakket opleidingen aanbieden.' Een gemiddelde operator moet per jaar twintig tot dertig trainingen doen, van vorkheftruck tot EHBO. Vaak regelt bij bedrijven iemand van personeelszaken of inkoop dat. Bedrijven wilden met ons in zee als we hen dat volledig uit handen namen. Dat hebben we gedaan." Het Training Center verzorgt de meeste trainingen overigens niet zelf, maar brengt deze onder bij de in de regio aanwezige opleidingsinstellingen. "Omdat wij de klassen vol kunnen maken, kunnen we aantrekkelijke tarieven aanbieden aan de bedrijven", aldus Van Waes. Het Training Center moet zichzelf bedruipen. Dat lukt momenteel nog niet, maar de fase van break-even komt dichtbij. In Nederland is inmiddels 60 procent van de potentiële bedrijven klant, in Vlaanderen nog maar 10 tot 15 procent. De komende tijd richt het Training Center zich daarom vooral op het Vlaamse deel. Nu de basis voor een gezonde exploitatie is gelegd, worden ook

Het Training Center is gevestigd in een klimaatneutraal gebouw in Terneuzen.

‘Veel jongens hier kiezen voor procestechniek omdat vader, broer of buurman erin werkt’

BARRIÈRES

Grensoverschrijdende projecten lopen vaak tegen barrières op het gebied van wet- en regelgeving op, en dat is hier niet anders. Zo bestaat er in Vlaanderen geen diploma procesoperator. “We stemmen de opleidingen daarom af met bedrijven, die ons precies vertellen wat zij van een procesoperator verwachten”, aldus Van Waes. “Cargill is daarin bijvoorbeeld heel streng en geeft precies aan wat de mensen moeten kunnen.”

Van der Brugge noemt daarnaast als barrières de arbeidsvoorwaarden, de fiscaliteit en sociale zekerheid. “Het lijkt alsof het er de laatste jaren eerder meer worden dan minder. Iedereen roept steeds dat het nu eens een keer opgelost moet worden in het Europa van 2013, maar het schiet niet op.”

Volgens De Raedemaeker is het cruciaal om vergaand samen te werken met de VDAB (de Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Beroepsopleiding, een soort combinatie van de Nederlandse UWV en roc’s). “Dat is momenteel de meest efficiënte manier om het grensoverschrijdende aspect te coveren.” Uiteindelijk doet een operator in Nederland hetzelfde als een in Vlaanderen, stelt De Raedemaeker. “We proberen daarom ondanks de verschillen in wet- en regelgeving naar de synergie te zoeken en samen met de bedrijven voordeel uit dit gebouw en de geografische ligging te halen.”

biobased trainingen, op het gebied van fermentatieprocessen en biodiesel, ontwikkeld, wat volgens Van Waes ingewikkelder is dan de klassieke processen. “De vraag uit de markt daarnaar is groot.” De betrokkenen geloven nog steeds dat de biobased economy er komt, maar weten ook dat het mede vanwege schaliegas anders zal gaan dan men enkele jaren terug dacht. Het businessplan is daarop aangepast.

Simulator

De specifieke trainingen voor procesoperator worden aangeboden middels een Simulator Training Unit. “We simuleren met bepaalde computerprogramma’s een heel fabrieksproces”, vertelt Geert de Raedemaeker, voorzitter van de Coöperatie en regional head of pro-

duction bij Yara. “De docent laat dan pompen uitvallen of filters verstopen, en dan moeten de cursisten de problemen oplossen. We kunnen de meest complexe continuprocessen simuleren en offline oefenen. Een zetmeelraffinaderij, een biodieselplant, in principe kan alles.” De simulator biedt ook de mogelijkheid tot e-learning op afstand.

Gertjan van der Brugge, voorzitter van de stichting Bio Base Europe Training Center en bestuurslid van onderwijsinstelling Scalda, vult aan: “Tegenwoordig is de apparatuur in bedrijven zo betrouwbaar dat operators zelden of nooit nog een emergency meemaken. Dat kun je eigenlijk alleen nog maar simuleren. Daarom is deze manier van trainen zo belangrijk.” De Simulator Training Unit is voor-

alsnog uniek in Nederland en Vlaanderen. Van Waes: “De klassieke simulator bootst een bepaald bedrijfsproces na en bij een aanpassing moet iemand van het bedrijf of de leverancier de simulatie komen aanpassen, wat heel kostbaar is. Met de moderne simulatoren die wij gebruiken kun je zelf het eenvoudige onderhoud doen. Wij bieden ze onafhankelijk van de leveranciers aan, dat is het unieke.”

Cluster

Het Training Center is met reden in Terneuzen gevestigd. Van Waes: “Het gebied langs het kanaal heeft een sterke positie in de industriële biotechnologie, met verschillende biodieselproducenten, een grote bio-ethanolafabriek, een vergister. De cluster loopt in Europa voorop, en zou nog verder versterkt moeten worden, dat was ook het achterliggende idee van de EU-subsidie.” Van der Brugge voegt toe: “Er is hier in de regio al 150 jaar chemische industrie, met een sterke biobased traditie. Je had hier de vlascultuur in de landbouw, er waren veel suikerfabrieken. En dat alles lang voordat de term biobased economy in zwang kwam. Mensen hebben in deze streek ook helemaal geen negatief gevoel over de industrie. Veel jongens op het roc kiezen voor procestechniek omdat hun vader, broer of buurman erin werkt, met veel plezier en een goed salaris.” Met samenwerkingspartner COCI Green Chemistry in Bergen op Zoom gaat de regio naar verwachting een voorspoedige bio-toekomst tegemoet. De ambitie is er in ieder geval. Van Waes: “We willen hét biobased centrum van Europa worden.” ■